

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף קז

משנה: צבי שהיה בבית, וישב אחד על הפתח ולא מלאהו, ואח"כ ישב השני לידו ומלאהו, השני חייב לפי שהוא עשה את הצידה (= שעכשיו הצבי לא יכול לברוח). ישב הראשון על הפתח ומלאהו, ובא השני וישב לידו, אפילו אם הראשון הלך והשני נשאר - הראשון חייב והשני פטור, לפי שהראשון עשה את מלאכת הצידה, והשני רק שומר שהצבי שכבר ניצוד לא יברח. וזה דומה לנועל את ביתו לשומריו, ויש בתוכו צבי שכבר ניצוד, שפטור.

גמרא: נכנסה לו ציפור תחת כנפי בגדיו ואינה יכולה לצאת, מותר לו לשבת ולשומרה שלא תברח עד שתחשך, ואינו חייב לשחררה.

בכל מקום שכתוב בדיני שבת 'פטור', הכוונה שפטור אבל אסור, חוץ משלשה מקומות שהכוונה שפטור ומותר: **1.** הדין של משנתנו - ישב הראשון על הפתח ומלאהו, ובא השני וישב לידו, אפילו אם הראשון הלך והשני נשאר - הראשון חייב והשני פטור. ומניין שהוא פטור ומותר? מכך שהמשנה אומרת שהוא דומה לנועל את ביתו וכו', והרי מותר לכל אדם לנעול את ביתו בשבת. **2.** המפיס מורסה בשבת (= מבקע מכה שיש בה ליחה או מוגלה), אם מטרתו לעשות לה פה כדרך הרופאים חייב משום בונה או מתקן, ואם מטרתו להוציא ממנה את הליחה פטור. ומניין שהוא פטור ומותר? מכך שלמדנו במשנה שמותר ליטול מחט-תפירה (= מוקצה) בשבת כדי ליטול בה את הקוץ, (ביון שהמחט היא כלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלה לצורך גופו, ואם היה אסור ליטול קוץ בשבת היה אסור לטלטל את המחט), וכשם שמותר ליטול קוץ לכתחילה כך מותר להפיס מורסה. **3.** הצד נחש בשבת לצורך רפואה חייב, ואם כדי שלא יכיש אותו פטור. ומניין שהוא פטור ומותר? מכך שלמדנו במשנה שמותר לכפות כלי על עקרב כדי שלא ינשוק אותו אף שהוא ניצוד ע"י כך.

 **הדרן עלך האורג**

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

פרק ארבעה עשר. משנה:

נאמר בתורה: "וְזֶה לְכֶם הַטָּמֵא בַשָּׂרָץ הַשָּׂרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ: וְהָאֲנָקָה וְהַכֶּסֶם וְהַלְטָאָה וְהַחֲמֵט וְהַתְנַשְּׁמֵת: אֵלֶּה הַטָּמְאִים לְכֶם בְּכָל הַשָּׂרֵץ כֹּל הַנִּגָּע בָּהֶם בְּמָתָם יִטְמָא עַד הָעֶרֶב": הרי שיש שמונה סוגי שרצים המטמאים לאחר מותם.

הצד שרצים אלה בשבת חייב, משום ש'במינו ניצוד' כלומר שהדרך לצוד אותם. והחובל בהם בשבת, חייב משום שיש להם עור, וע"י החבלה נעשית בהם חבורה וזהו תולדה של שוחט (= שהדם נצרר בין העור לבשר ושוב לא חוזר ונבלע). אבל החובל בשאר שקצים ורמשים פטור, משום שאין להם עור. והצד אותם לצורך חייב ושלא לצורך פטור, משום 'שאיין במינו ניצוד' והיא מלאכה שאינה צריכה לגופה (= משנתנו היא כדעת רבי שמעון שפוטר בזה).

הצד חיה ועוף שברשותו פטור, כיון שהם ניצודים ועומדים, והחובל בהם חייב משום שיש להם עור.

גמרא: לדעת רבי יוחנן בן יוחנן לכל שמונת השרצים יש עור, והוא חולק על רבנן שאמרו (במסכת חולין) שהאנקה הכח הלטאה והחומט עורותיהם מטמאים בבעדשה כמו בשרם (= שיעור בשר השרץ לטמא הוא בבעדשה), משמע שלשיטתם לארבעת השרצים הנ"ל אין עור, שהרי דינו כבשר.

הגמרא דנה האם משנתנו היא רק כדעת רבי יוחנן בן יוחנן, או שהיא אף לשיטת רבנן, אלא שהם חלקו עליו רק לענין טומאה משום שהפסוק מיעט אותם, אבל לענין שבת הם מודים שעורותיהם כבשרם.

לדעת רבי יהודה הולכים אחר 'גישתא', כלומר שרץ שעורו עב הוא נחשב לעור ממש, ואם אין עורו עב הוא נחשב לבשר. ולכן לדעתו יש שלשה שרצים שעורם מטמא בבעדשה כבשרם והחובל בהם בשבת פטור - אנקה כח וחומט.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

מנין ש'חבורה' היא רק בשאינה חוזרת? מהפסוק "הַיְהִיפֹךְ כּוֹשֵׁי עוֹרוֹ וְנָמַר חֲבֵרְבֵרְתִּיו", שמשמעותו שבשם שעורו של כושי לא יכול להפוך ללבן כך חבורה לא חוזרת לקדמותה.

נחלקו רבנן ורבי אליעזר האם מותר להרוג בשבת כינה שאינה פרה ורבה. לדעת רבי אליעזר כשם שבמשכן נטלו את נשמתם (= שחטו) של האילים המאדמים כך אסור ליטול נשמה של כל בעל חי, ולדעת רבנן כשם שאילים פרים ורבים כך אסור ליטול נשמה רק של בעל החי שפרה ורבה.

השולה דג מן הים בשבת (= שכבר היה ניצוד מלפני שבת), אם הוא התייבש בשטח שגודלו כסלע (= סוג של מטבע) בין הסנפירים, חייב משום נטילת נשמה, לפי שהוא כבר לא יחיה. ואף אם לא התייבש ממש, אלא שכשנוגעים בן נמשכים יררים עם האצבע, חייב.

הושיט ידו למעי בהמה ודלדל (= עקר) את העובר שבמעיה חייב, משום שהוא עוקר דבר ממקום גידולו. התולש כשות שגדלה על הקוצים ודרכם היא יונקת מהקרקע חייב, משום שהוא עוקר דבר ממקום גידולו (אף שהוא לא עקרה מהקרקע).

